

ליקוטי הלכות

יורה דעה, הלכות ריבית, ה'ל'

וזהו, "וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' וארא אל אברהם וכו'" באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם", כי כל הופוחים בין השם יתברך ובין משה רבנו בענין שליחותו לגאל את ישראל, שמשה היה ממאן מאד כמה פעמים, והשם יתברך הקפיד עליו והכריחו לילך בשליחותו לגאלם, כמבאר בפרשיות הקודמים, הכל היה בענין האמת הנ"ל שאפלו גדולי הצדיקים קשה להם בתחלה לעמד על עצם נקדת האמת לאמתו וכו' וכו"ל. רק כל צדיק וצדיק מברר האמת כפי יגיעתו וטרחו בעבודתו וכל ימי חייו יש לו בכל פעם נסיונות, כי בהכרח שיהיה לו בחירה כל ימי חייו ועקר הבחירה הוא בענין ברור האמת לאמתו וכו"ל. ועל-כן אפלו משה רבנו היה ממאן לילך בשליחות השם יתברך. והכל מחמת רבוי האור שלו, כי בקדשת חכמתו ידע האמת שקשה מאד להושיע לישראל ישועה שלמה בתכלית עד הסוף, כי ראה שסופן לחטא ולהמרות כנגדו וכנגד השם יתברך כמה פעמים בתחלה ובסוף. וכמו שהיה באמת כן, כמו שכתוב, "וינסו אתי זה עשר פעמים וכו'" ועל-כן היה חפץ לסלק עצמו משליחותו, כי תלה הדבר בענותנותו, כי היה קטן בעיניו ואמר, "מי אנכי וכו'". וכל זה בחינת אמת, כי משה רבנו בודאי דבר כל דבריו באמת ובענוה אמתית, אבל אף-על-פי-כן הקפיד השם יתברך עליו, כמו שנאמר, "ויחר אף ה' במשה וכו'" והכריחו לילך, כי כל אלו הידעות והסברות של משה שהיה למאן בשליחותו, הכל נמשך ונשתלשל מהאמת של המלאכים הנ"ל שקטרגו ואמרו שלא יברא האדם, כי מה אנוש כי תזכרנו וכו', כי עתיד למחטא קמך ולארגזא קמך וכו', כמבאר לעיל שמזה הקטרוג כל כח היצר הרע, ואפלו צדיקים גדולים גמורים צריכים יגיעה רבה לברר דעתם מסברות הנמשכים מזה הקטרוג וכו'. ומזה נמשך מה שאמר

מִשָּׁה, "לָמָּה הִרְעַתָּה וְכוּ", לָמָּה זֶה שָׁלַחְתָּנִי". שָׁזָה נִמְשָׁךְ עַל-יְדֵי עֲצָם
הַמַּחְלֶקֶת שֶׁל הַחֹלְקִים, שֶׁהֵם דָּתָן וְאַבִּירָם שִׁיצְאוּ נֹצְבִים לְקִרְאתָם וְאָמְרוּ,
"יִרְא ה' עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט וְכוּ". וְגַם לְפִי דַעְתָּם דִּבְרוּ בְּאֵמֶת כָּאֱלוֹ הֵם מִקְנָאִים
עַל צְרוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי כָּל הַפְּגָמִים שֶׁבַעוֹלָם, בְּפָרֵט כָּל מִינֵי מַחְלֶקֶת נִמְשָׁךְ רַק
מִפְּגַם הָאֵמֶת הַנִּלְשָׁם כָּל שְׁמִשָּׁם כָּל הַבְּחִירָה וְכוּ"ל. וְעַל-כֵּן אֶפְלוּ הַרְשָׁעִים הַגְּמוּרִים
מִלְּבִישִׁים דְּבִרְיָהֶם הַרְעִים בְּאִיזָה אֵמֶת כָּאֱלוֹ כְּוַנְתָּם אֶל הָאֵמֶת. כְּמוֹ שֶׁרְאִינוּ
בְּפָרְעָה שֶׁאָמַר לָהֶם, "לָמָּה מִשָּׁה וְאַהֲרֹן תִּפְרִיעוּ אֶת הָעָם וְכוּ". תִּכְבֵּד הָעֲבוּדָה
עַל הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ בָּהּ וְאֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי שָׁקֵר". הַבֵּט וּרְאֵה וְהִבֵּן אֶתְּהָּ הַמְּעִין,
עַד הֵיכֵן הַשָּׁקֵר מִתְּפַשֵּׁט לְהַחְלִיף הָאֵמֶת, עַד שֶׁבִּתְקַף שָׁקְרִיו מֵעַז פָּנָיו כָּל כָּף
לוֹמַר שֶׁאֲצִלוּ הָאֵמֶת עַד שֶׁפָּרְעָה הִרְשָׁע שֶׁעֲנָה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּשָׁקֵר וּבַחֲנָם
בְּעֲבוּדָה קָשָׁה כָּל כָּף, אָמַר, "תִּכְבֵּד הָעֲבוּדָה וְכוּ" וְאֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי שָׁקֵר"
כָּאֱלוֹ, דְּבִרְי מִשָּׁה וְאַהֲרֹן שְׁרוּצִים שִׁיִּשְׂרָאֵל יַעֲבֹדוּ אֶת ה', הֵם חֵס וְשְׁלוֹם, דְּבִרְי
שָׁקֵר וְהוּא חִפְץ רַק הָאֵמֶת שִׁיעֲבֹדוּ אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל בְּחֲנָם וְכֵן הוּא בְּכָל דוֹר וְדוֹר,
אֲבָל זֶה הָעֲנָן לְהַחְלִיף הַשָּׁקֵר בְּאֵמֶת הוּא בְּכַמָּה בְּחִינּוֹת אֵין מִסְפָּר, כִּי הִרְשָׁע
גְּמוּר כְּמוֹ פָּרְעָה מַחְלִיף שָׁקֵר גְּמוּר לְאֵמֶת כְּוַנְתָּם, וְדָתָן וְאַבִּירָם בָּאוּ גַם כֵּן
בְּשָׁקֵר לְחַלֵּק עַל מִשָּׁה בְּעִזּוֹת וְחֻצְפָּה גְּדוֹלָה כָּאֱלוֹ הֵם מִקְנָאִים עַל צְרוֹת
יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ, "יִרְא ה' עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט וְכוּ". אֲבָל בְּוִדְאֵי שָׁקֵר שֶׁלָּהֶם לֹא הָיָה
מִגִּשָּׁם כָּל כָּף כְּמוֹ הַשָּׁקֵר שֶׁל פָּרְעָה, אֲבָל גַּם הֵם בָּאוּ בְּשָׁקֵר וְאָמְרוּ שֶׁאֲצִלָּם
הָאֵמֶת כָּאֱלוֹ הֵם אוֹהֲבִים אֶת יִשְׂרָאֵל בְּאֵמֶת יוֹתֵר מִמִּשָּׁה וְאַהֲרֹן. וְכֵן הוּא בְּכָל
דוֹר וּבְכָל עֵת. וְהַעֲוִשֵׁק יְהוֹלֵל חָכָם וַיֵּאבֵּד אֶת לֵב מִתְּנָה, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַז"ל
פְּסוּק זֶה לְעֲנִין מִשָּׁה רַבְּנוּ, שֶׁעַל-יְדֵי הָעִזּוֹת הִרְעָה שֶׁל דָּתָן וְאַבִּירָם שֶׁאָמְרוּ יִרְא
ה' עֲלֵיכֶם וְכוּ, עַל-יְדֵי-זֶה גָּרְמוּ שֶׁגַם מִשָּׁה רַבְּנוּ שָׁגָה וְאָמַר "לָמָּה הִרְעַתָּה
וְכוּ". כִּי גַם הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים וְהַנּוֹרְאִים טוֹעִים גַּם כֵּן לְפַעְמִים עַל-יְדֵי רַבּוֹי
הָאֵמֶת יוֹתֵר מִדְּאֵי שֶׁנִּמְשָׁךְ מִקְטְרוּג הַמְּלֶאכִים הַנִּלְשָׁם וְכוּ"ל: